

SV tar kampen for naturavtalen

SV går til valg på en offensiv naturpolitikk. Miljøet til havs og på land er i endring og 1 million arter står i fare for å bli utrydda. Arealinngrep og global oppvarming er to av hovedårsakene til dette. Klima- og naturkrisen er begge trusler mot livet på jorden - de må sees i sammenheng og løses parallelt.

De viktigste årsakene til reduksjonen i inngrepsfri natur de siste 10-15 årene har vært bygging av veier, kraftledninger og ulike typer energianlegg. De siste fem årene har mellom 55 og 60 prosent av reduksjonen i inngrepsfri natur vært et resultat av energiutbygging. Av planlagte nye utbygginger i natur er hytter, energiproduksjon og veiprojekter de største.

Mellom 2017 og 2022 ble det gjennomført 44 000 naturinngrep i Norge. Naturavtalen er verdens svar på den globale naturkrisa. Den setter ambisiøse mål for hvordan vi skal håndtere og begrense denne innen 2030. Norge har sammen med 195 land undertegna avtalen, og er forpliktet til å følge den opp.

SV mener Norge ikke har fulgt opp våre forpliktelser. Naturmeldinga, som Ap/Sp-regjeringa pressa gjennom i Stortinget med hjelp av Fremskrittspartiet, er for svak. Den er i alt for stor grad prega av at vi skal utrede og vurdere framfor å peke på konkrete mål, virkemidler og handling for å nå disse.

Landsmøtet mener Norges oppfølging av Naturavtalen må være sentral i eventuelle regjeringsforhandlinger etter valget, og vil trekke fram seks hovedgrep:

1. Eksisterende lovverk må følges og kunnskapen vi har må brukes

NRK har dokumentert at reglene for saksbehandling og konsekvensutredninger knapt var fulgt i noen av de 100 største utbyggingssakene siste åra. Sivilombudsmannen avdekket i en rapport i 2021 at 85% av 750 dispensasjonssøknader i strandsona var innvilga. Flertallet av dispensasjonene var gitt med mangelfull eller lovstridig begrunnelse.

SV vil:

- Styrke fagkunnskapen i kommunene
- Ha oppgaveavlastende team i fylkeskommunene som skal støtte kommunenes areal- og naturforvaltningsarbeid.
- Ha planlegging på tvers av kommunegrensene for å unngå «bit for bit»-nedbygging av store sammenhengende naturområder.
- Ha strenge krav til revidering og oppdatering av gamle planer (planvask)
- Ha tydelig mandat til statsforvalteren om å gripe inn mot nedbygging av natur og matjord, og økt myndighet til å fremme innsigelse
- Ha sterkere håndheving av byggeforbudet i 100-metersbeltet, men ta hensyn til at geografi og press er ulikt i landet vårt.
- At samisk urfolk kunnskap må brukes aktivt i areal- og miljøforvaltning
- Styrke håndheving av Naturmangfoldsloven og at bruk av unntakene i loven strammes kraftig inn.
- Flytte planavdelingen fra Kommunal- og distriktsdepartementet tilbake til Klima- og miljødepartementet

- Arbeide for at ulike sektorer etablerer en omforent og nasjonal standard for kartlegging av natur som grunnlag for vedtak av arealbruk

2. Kunnskapsgrunlaget må styrkes

Vi har nok kunnskap til å handle og ta bedre vare på norsk natur generelt og sårbare og viktige naturtyper og arter spesielt. Likevel trengs det et bedre kunnskapsgrunnlag.

SV vil:

- Samle og tilgjengeliggjøre miljøinformasjon i offentlige databaser.
- At alle fylkeskommuner og kommuner utarbeider arealregnskap.
- Ha kartlegging av «grå arealer» som kan brukes til utbyggingsformål.
- Forsere arbeidet med marine grunnkart.
- Trappe opp arbeidet med artskartlegging, som i dag i hovedsak gjøres av frivillige
- Opprette langsiktig overvåkningsprogram av kystøkologi, bunnfauna og vannmiljø i fjordene våre og opprette et eller flere kystøkologisenter langs norskekysten for forskning og formidling.

3. Lovgrunlaget må styrkes

Naturavtalen forutsetter en stor reform av natur- og arealpolitikken for å gi naturen sterkere beskyttelse.

SV vil:

- Gjennomgå skogbruksloven og havressursloven i forhold til naturavtalens intensjoner.
- Lovfeste mål om at Norge skal bli arealnøytralt innen 2035, og sikre at plan- og bygningsloven, og naturmangfoldsloven håndheves i henhold til lovens hensikt i lokale beslutningsprosesser med sikte på oppfølging av naturavtalen.
- Styrke kravene til konsekvensutredninger og sikre at de blir gjennomført av uavhengige og kompetente fagmiljøer.
- Innføre forbud mot nedbygging av myr.
- Innføre hjemmel for statsforvalteren til å innføre byggeforbud der viktige naturverdier trues, og stanse tiltak med store negative konsekvenser.
- Utvikle metodikk og krav om vurdering av sumvirkninger på natur og økosystemer i konsesjonsprosesser
- Endre verneområdeforskrifter slik at samisk kultur- og næringsutøvelse får bedre vilkår i verneområder
- Bidra til økt anvendelse av Miljøinformasjonsloven
- Nedsette et offentlig utvalg for å utrede lovfesting av systemet med helhetlige forvaltningsplaner for norske havområder.
- At bestandsmålet behandles som et minimumsmål, ikke som et maksimumsmål

4. Mer natur må vernes

Naturavtalen setter klare krav om vern av natur. SV mener Naturmeldingen ikke ivaretar dette kravet verken når det gjelder representativitet eller vern av havareal.

SV vil:

- Arbeide for et representativt vern av minst 30% av Norges landareal innen 2030, der minst 10% av skogen vernes.
- Kreve at regjeringa legger fram en marin verneplan som viser hvordan minst 30% av Norges havområder kan vernes innen 2030.
- Styrke vernet av nærnatur, som bynasjonalparker eller bymarker, av hensyn til både naturmangfold og folks helse og trivsel.
- Innføre en ordning med varig økonomisk kompensasjon til kommuner som sier ja til nye eller allerede har verneområder. En styrking av kommuneøkonomien vil gi større lokal aksept for vern av natur.

5. All natur må forvaltes bærekraftig

Naturavtalen innebærer krav om bærekraftig forvaltning av de inntil 70% av naturen som ikke vernes. SV er et jordbruks- og distriktsvennlig parti som jobber for både høyere selvforsyningsgrad, utmarksbeite og bosetting i distriktene. SV mener dette kan gå på hånd i hånd med å ta vare på av de fire store rovdyra våre som alle er sterkt eller kritisk truet. Vi mener at det er et handlingsrom for noe økte rovdyrbestander uten høyere tapstall for beitenæringen innenfor den todelte målsettingen om utmarksbeite og rovdyr hvis man styrker tiltak for sameksistens. Det må settes rammer for vår bruk av naturen til matproduksjon, næringsliv og andre menneskelige behov. Vårt forbruk av energi og ressurser er for stort og må reduseres.

SV vil:

- Ha en nasjonal plan for naturrestaurering som viser hvordan vi kan nå målene om restaurering av 30% av ødelagt eller forringa natur.
- Styrke innsatsen for å ta vare på trua og sårbare arter som insekter, villaksen, sjøfugl, villrein og rovdyrene.
- Fortsette å kjempe for en natur- og rovdyrpolitikk som legger vekt på vern, som er kunnskapsbasert og som ivaretar Norges unike naturarv.
- Ha styrket vern av rovdyr gjennom en mer kunnskapsbasert forvaltning
- Ha økt bruk av forebyggende tiltak for å begrense konflikter mellom rovdyr og beitenæring, i stedet for å ty til omfattende jakt.
- Arbeide for et jordbruk med økt fokus på jordkvalitet. Produksjonen må tilpasses gårdens ressurser. Øke tilskudd til bruk av utmark. Redusere bruk av kunstgjødsel og sprøytemiddel.
- Stimulere et skogbruk som både fremmer karbonlagring og naturmangfold gjennom økt lauvtreinnslag, ivaretaking av gammelskog og bruk av varierte hogstformer.
- Styrke innsatsen mot miljø- og helseskadelige stoffer, forurensing og forsøpling, og støtte oppryddingstiltak, herunder av plast.
- Innføre krav om lukka anlegg i oppdrettsnæringa.
- Forby gruvedrift på havbunn og dumping av gruveavfall i fjord, sjø og vann.

- Arbeide for en oppdatering av Oslofjordplanen med nye og forsterka tiltak.
- Innføre marine arealplaner som en del av de helhetlige forvaltningsplanene for norske havområder innen 2028. Arealplanen skal sette områdespesifikke rammer for alle typer virksomhet i norske havområder.
- At permanente anlegg for økt militær produksjon må etableres i tråd med naturavtalens forpliktelser.

6. Det skal ikke lønne seg å bygge ned natur

I dag er det altfor lønnsomt å bygge ned urørt natur fremfor å ta i bruk eksisterende grå arealer. Dette gjør at natur bygges ned, mens det i samme kommune står parkeringsplasser, gamle lagerbygg og næringseiendom ute av drift og beslaglegger store arealer. Dette viser at markedet ikke bare svikter i kampen mot global oppvarming, men også i å stanse naturkrisa.

SV vil:

- Innføre en handlingsregel for natur. Kommunene skal ikke kunne godkjenne nedbygging av grønne områder før de har vist at det ikke finnes noen alternative grå arealer å ta av.
- Inne en avgift på nedbygging av natur som skal reflektere den reelle kostnaden ved nedbygging av natur, og gi utbygger insentiver til å se etter grå områder.
- At støtten til frivillig skogvern skal være på et høyt nivå.

Den grønne omstillinga må være rettferdig og sosial - mellom generasjoner og mellom land.